

Eindexamen maatschappijleer vwo 2005-I

havovwo.nl

4 Beoordelingsmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Opgave 1 Oorlog in de media

Maximumscore 1

- 1 *The New York Times* wordt gerekend tot de kwaliteitskranten/kaderkranten; de *New York Post* tot de populaire dagbladen / massabladen/sensatiebladen/tabloids.

Maximumscore 2

- 2 Voorbeelden van verschillen in inhoud zijn (twee van de volgende):
- Bij de kwaliteitskrant meer journalistieke diepgang / uitspitten van (veel) meer inhoudelijke informatie / nadruk op zakelijke berichtgeving zonder veel sensatiezucht; een populaire krant (als de *New York Post*) brengt het nieuws sensationeel.
 - Een kwaliteitskrant (als *The New York Times*) bericht feitelijker over de gebeurtenissen (de oorlog) / heeft veel meer feitelijke koppen / heeft een uitgebreide en gedegen opiniepagina met commentaren en achtergrondartikelen; bij een populaire massakrant zijn mening en feiten minder gescheiden (zoals uit de kop van de *New York Post* blijkt).
 - Een kwaliteitskrant geeft meer beleidsinformatie (informatie over politiek, buitenland, economie, cultuur); een populaire krant legt de nadruk op human-interest / richt zich primair op wat in de belangstelling van het grote publiek staat.

per juist verschil

1

Maximumscore 2

- 3 • commentaarfunctie / opiniërende functie / meningsvorming
- voorbeelden van een juiste reden (één van de volgende):
- Bevordering van de meningsvorming is van belang in een democratische samenleving.
 - Levert een bijdrage aan het publieke debat.
 - Vorming van de publieke opinie.

1

1

Maximumscore 2

- 4 • Omschrijving 3 hoort bij *NRC Handelsblad*
• Omschrijving 4 hoort bij *Trouw*

1

1

Maximumscore 3

- 5 Voorbeelden van juiste manieren zijn (drie van de volgende):
- Uit de plaats van berichten en nieuwsfeiten in de krant geeft de redactie aan welke nieuwsfeiten zij belangrijk vindt.
 - Uit de aandacht voor bepaalde rubrieken die kenmerkend zijn voor de krant, bijvoorbeeld de rubriek Religie en filosofie in *Trouw* of rubriek Privé in *De Telegraaf*.
 - Uit spotprenten blijkt de ruimte die de krant biedt aan bepaalde meningen.
 - Uit de hoeveelheid ruimte (gemeten in kolommen) die de redactie aan bepaalde onderwerpen geeft. / Uit de omvang van de berichtgeving.
 - Uit de mate waarin achtergrondartikelen / opinies van deskundigen geplaatst worden.
 - Uit de mate waarin de redactie het belangrijk vindt dat door columnisten diverse opvallende/satirische/humoristische meningen over tal van onderwerpen worden verkondigd.
 - Uit de ingezonden brieven kun je iets over de lezersgroep afleiden. / De ingezonden brieven zeggen iets over de selectie door de redactie.
 - Uit de selectie van foto's over onderwerpen die de krant belangrijk vindt.
 - Uit de aard van de advertenties die geplaatst worden.
 - Uit de omvang en ruimte voor strips.
 - Uit de ruimte voor sport/kunst/uitgaan.

per juiste manier

1

Eindexamen maatschappijleer vwo 2005-I

havovwo.nl

Antwoorden

Deel-
scores

Maximumscore 2

- 6 twee van de volgende doelstellingen:
- handhaven van de internationale vrede en veiligheid
 - stimuleren van vriendschappelijke relaties tussen landen
 - bereiken van internationale samenwerking bij het oplossen van economische, sociale en humanitaire problemen
 - bevorderen van respect voor mensenrechten en fundamentele vrijheden

per juiste doelstelling

1

Maximumscore 1

- 7 De Veiligheidsraad is het enige orgaan dat in situaties van een bedreiging van de vrede of een daad van agressie, volkenrechtelijk bindende besluiten kan nemen / rechs kan beslissen een internationale VN-interventiemacht in te zetten.

Maximumscore 2

- 8 Frankrijk, China en Rusland zijn net zoals de Verenigde Staten en Groot-Brittannië permanent lid van de Veiligheidsraad. Elk permanent lid heeft het vetorecht. Frankrijk, China en Rusland waren tegen een aanval op Irak en daardoor kon er door de Veiligheidsraad geen beslissing genomen worden over het voorstel van de Verenigde Staten en Groot-Brittannië om Irak aan te vallen.

Maximumscore 2

- 9 Journalistieke principes die onder druk staan (twee van de volgende):
- streven naar zo objectief mogelijke berichtgeving / beschrijving van feiten en gebeurtenissen die overeenkomen met de werkelijkheid
 - citaat: “Zowel de Verenigde Staten ... als het aankomt op feiten en bewijzen” (regels 9-11) / “Het is duidelijk dat ook de Amerikanen en Engelsen een enorme propagandaoorlog voeren” (regels 18-20) / “Ze zijn al op veel leugens betrapt ... totdat het duidelijk wordt aangetoond.” (regels 21-25) / “Ja, de leugen regeert, zeker in tijden van oorlog” (regels 26-27)
 - duidelijke scheiding tussen feiten en meningen/commentaar
 - citaat: “Het is duidelijk dat ook de Amerikanen en Engelsen een enorme propagandaoorlog voeren.” (regels 18-20)
 - controleerbare bronnen
 - citaat: “Geloof dus niets totdat het duidelijk wordt aangetoond.” (regels 24-25)
 - hoor en wederhoor
 - citaat: “Laat je gerust wat vaker inlichten door je ‘tegenstander’. Zo kun je het nieuws vanuit verschillende invalshoeken bekijken.” (regels 34-37)

per juist principe met bijbehorend juist citaat

1

Maximumscore 2

- 10 Voorbeelden van goede antwoorden zijn (één van de volgende):
- Het referentiekader van de verslaggever / de journalist speelt altijd een rol in de waarneming en beoordeling van de situaties waarover hij/zij wil berichten.
 - De journalist / de redactie maakt uit de vele feiten en gebeurtenissen altijd een keuze wat hij/zij wil vertellen en op welke wijze. / De journalist / de redactie moet altijd een selectie maken uit het grote aanbod van nieuws.

Eindexamen maatschappijleer vwo 2005-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
11 ☐ Voorbeelden op cultureel gebied zijn (één van de volgende):	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none">• Een sterke toename van het informatieaanbod / grote diversiteit aan nieuwe nieuwsaanbieders / vergroten van de pluriformiteit.• Versterking van individualisering: informatie kan op maat aangeleverd worden / informatie is afgestemd op individuele behoeftes van het publiek.• Toename van mediagebruik in de vrije tijd.	
Voorbeelden op economisch gebied zijn (één van de volgende):	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none">• Er komen nieuwe aanbieders van nieuws.• Er komt meer concurrentie tussen bedrijven die nieuws produceren.	
Voorbeelden op politiek-juridisch gebied zijn (één van de volgende):	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none">• Burgers hebben meer mogelijkheden om informatie over de politiek in te winnen.• De politieke participatie van burgers wordt vergroot: e-mails sturen naar bestuurders en politici, stemmen via internet.	
Maximumscore 2	
12 ☐ Voorbeeld van een goed antwoord is:	
Om informatie over de oorlog te krijgen, moet de journalist wel mee gaan met het Amerikaanse leger, maar dan is het de vraag of de journalist niet alleen eenzijdige informatie krijgt / maar dan is het de vraag of de journalist wel kan voldoen aan de eis om zo objectief mogelijk nieuws te vergaren / maar dan is het de vraag of de journalist de informatie op juistheid kan controleren.	
Maximumscore 3	
13 ☐ • Volgens de agendatheorie hebben media geen direct effect op de meningen van mensen, maar bepalen media wel – door de hoeveelheid aandacht die ze aan bepaalde onderwerpen schenken – wat mensen belangrijk vinden en waarover ze praten	<u>2</u>
• Eind 1989 trad er na een overweldigende berichtgeving over de Eerste Golfoorlog, een verschuiving op in de prioriteit van problemen onder de Amerikaanse bevolking. De Golfoorlog kwam op de publieke agenda en het drugsprobleem werd naar achteren geschoven (zie regels 44-49)	<u>1</u>
Maximumscore 2	
14 ☐ • selectieve perceptie / selectiviteit	<u>1</u>
• Mensen zoeken die opvattingen/meningen in de media, die aansluiten bij wat zij vinden (hun referentiekader) / mensen (stellen zich open voor en) pikken mediaboodschappen op die overeenkomen met hun opvattingen of referentiekader (waarden, normen, ervaringen) / mensen zijn geneigd boodschappen met een mening die afwijkt van hun eigen mening te vermijden	<u>1</u>
of	
• two-stepflow theorie	<u>1</u>
• De beïnvloeding van het grote publiek komt tot stand via interpersoonlijke communicatie, via zogenoemde ‘opinieleiders’. De opinieleiders pikken boodschappen uit de media die zij vervolgens doorgeven aan de ‘volgers’. Daardoor is de directe invloed van de media op het publiek beperkt	<u>1</u>

Eindexamen maatschappijleer vwo 2005-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
15 ☐ Voorbeelden van juiste voorwaarden zijn (twee van de volgende): <ul style="list-style-type: none">• De steekproef moet aselekt zijn.• De onderzoeksgroep moet representatief zijn voor de onderzoekspopulatie.• De uitspraken en vragen in de enquête moeten ondubbelzinnig/relevant zijn.• De respons moet groot genoeg zijn.	
per juiste voorwaarde	<u>1</u>
Maximumscore 4	
16 ☐ Voorbeelden van juiste antwoorden zijn: <ul style="list-style-type: none">• De publieke omroep heeft de verplichting om programma's te bieden die op evenwichtige wijze een beeld geven van de samenleving en van de onder de bevolking levende interesses en inzichten op maatschappelijk, cultureel en levensbeschouwelijk gebied• Er bestaat het Bedrijfsfonds voor de Pers (in de Mediawet geregeld). Dit Fonds heeft tot doel het handhaven en bevorderen van de pers voorzover die van belang is voor de informatie en opinievorming. Het Fonds verschaft tijdelijk financiële steun aan noodlijdende dagbladen en tijdschriften	<u>2</u>
	<u>2</u>
Maximumscore 2	
17 ☐ • op de vrije ondernemingsgewijze productie / vrije markt / markt van vraag en aanbod	<u>1</u>
• Het gaat om ondernemingen die volgens de marktprincipes concurreren met andere dagbladondernemingen, zonder enige overheidsbemoeienis	<u>1</u>
Maximumscore 4	
18 ☐ Voorbeelden van goede antwoorden zijn (twee van de volgende): <ul style="list-style-type: none">- <i>Er is principiële gelijkwaardigheid van alle burgers.</i>• <i>Vraag: Vinden alle religieuze en maatschappelijke groeperingen vrouwen gelijkwaardige burgers (met kiesrecht)? / Is er een cultuur waarin elke maatschappelijke en religieuze groepering de gelijke rechten van andersdenkenden respecteert?</i>- <i>Het bestaan van (politieke) grondrechten, zoals vrijheid van vergadering en betoging, oprichten van politieke partijen, kiesrecht, godsdienstvrijheid.</i>• <i>Vraag: Bestaat er voldoende tolerantie tussen de verschillende groeperingen en respecteert ieder de rechten van de ander?</i>- <i>Het bestuur van een land berust op seculiere wetten. / het legaliteitsbeginsel.</i>• <i>Vraag: Is er een cultuur, waarbij de regels van het maatschappelijke verkeer uitsluitend gebaseerd zijn op door de meerderheid aangenomen wetten? / Is er steun voor het principe van het seculier legaliteitsbeginsel (of vindt een grote groep burgers de 'sharia' de ware richtsnoer van handelen)?</i>- <i>Er is openbaarheid van bestuur.</i>• <i>Vraag: Bestaat er een cultuur van vrije toegankelijkheid tot gezagsdragers en overheidsdocumenten?</i>- <i>Er is een onafhankelijke rechterlijke macht.</i>• <i>Vraag: Is de rechterlijke macht onafhankelijk van andere machten?</i>- <i>Er is het beginsel scheiding van kerk en staat.</i>• <i>Vraag: Is er voldoende consensus over dit beginsel of wordt het soevereine gezag van de staat betwist door het gezag van bijvoorbeeld een geestelijke raad? / Is ieder vrij in het kiezen van scholen?</i>- <i>De politieke macht wordt gelegitimeerd door verkiezingen.</i>• <i>Vraag: Zal de macht door een zittende regering vrijwillig worden overgedragen aan een andere politieke regering/regeringscoalitie?</i>- <i>De rechten van minderheden worden gerespecteerd.</i>• <i>Vraag: Is er een politieke cultuur van het rekening houden met de rechten/belangen van minderheden?</i>	
per juist kenmerk	<u>1</u>
per juist geformuleerde vraag	<u>1</u>